

ΤΜΤ: ΜΕ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ

ΓΕΝΙΚΟ ΙΝΤΡΟ

ΣΤΟΥΝΤΙΟ:

Κυρίες και κύριοι, καλησπέρα σας.

Επιχειρούμε από σήμερα να διαμορφώσουμε μια άλλου είδους εκπομπή, μια εκπομπή δημοσιογραφικής έρευνας. Προσπάθειά μας κάθε φορά θα είναι να αναδεικνύουμε τι κρύβεται πίσω από θέματα που ενδιαφέρουν, αφορούν και απασχολούν όλους μας, σε όλους τους τομείς. Θα προσπαθούμε να αναδεικνύουμε όσα προκάλεσαν τα φαινόμενα που μας απασχολούν και να φωτίζουμε, όσο γίνεται περισσότερο διεισδυτικά, τους τρόπους που επηρεάζουν τη ζωή μας. Θα ασχοληθούμε με θέμα κοινωνικού ενδιαφέροντος, οικονομικού, πολιτικού, ακόμα και με θέματα ανθρώπινου ενδιαφέροντος, αλλά και με ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν την πορεία του τόπου μας και μοιραία και τη ζωή μας. Και επειδή κάθε φορά θα χρειάζεται χρονοβόρα έρευνα για να ετοιμαστούν τέτοια θέματα, δεν θα υπάρχει τακτή ημερομηνία παρουσίασης των θεμάτων, αλλά θα προβάλλονται μόλις ετοιμάζονται.

Κάνουμε αρχή λοιπόν με ένα θέμα το οποίο λίγοι, δυστυχώς γνωρίζουν, και το οποίο ωστόσο, έπαιξε κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση των εξελίξεων που

οδήγησαν τον τόπο μας στη σημερινή κατάσταση ημιδικτοτομησης και ημικατοχής.

Συχνά ακούμε να λέγεται ότι Ε/Κ και Τ/Κ ζούσαν αρμονικά έως ότου ο ξένος δάκτυλος προκάλεσε τη ρήξη ανάμεσά τους για να εξυπηρετηθούν συμφέροντα άσχετα με τους ανθρώπους αυτού του τόπου. Και είναι προφανές ότι κάτι τέτοιο δεν θα μπορούσε να επιτύχει, εάν δεν υπήρχαν καταστάσεις στις δύο κοινότητες που αποδείχθηκαν πρόθυμες να εξυπηρετούσαν ξένα συμφέροντα, με οποιοδήποτε πρόσχημα και δικαιολογία.

Απόψε θα ασχοληθούμε με το πως μεθοδεύτηκε η προώθηση μιας τέτοιας κατάστασης στην Τουρκοκυπριακή Κοινότητα.

Στην περίπτωση λοιπόν των Τουρκοκυπρίων, αυτό συνέβη με την ίδρυση και τη δράση της ΤΜΤ, Turk Mukavemet Teskilati, ή ελληνιστί, Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης.//

Τίτλος εκπομπής,
γραφικό. Φλάς με
μουσικό χαλί:

ΤΜΤ: ΜΕ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ

ΣΤΟΥΝΤΙΟ:

Η ΤΜΤ ιδρύθηκε, στελεχώθηκε, χρηματοδοτήθηκε και καθοδηγήθηκε, με απόφαση της Τουρκικής Κυβέρνησης, η υλοποίηση της οποίας ανατέθηκε στο Γραφείο Ειδικού Πολέμου του Γενικού Επιτελείου Στρατού της Τουρκίας. Αποστολή της ΤΜΤ ήταν η ανακατάληψη της Κύπρου και το επιτελικό σχέδιο δράσης της έφερε την αποκαλυπτική κωδική ονομασία «Ανάκτηση της Κύπρου».

Για τις συνθήκες υπό τις οποίες λήφθηκε η απόφαση αυτή, θα μας μιλήσει ο Τουρκολόγος Σπύρος Αθανασιάδης, ο οποίος είναι μαζί μας απόψε.

Να πούμε πρώτα δύο λόγια για το διεθνές περιβάλλον μέσα στο οποίο σημειώθηκαν οι εξελίξεις που μας ενδιαφέρουν.

1. VTR:

Αμέσως μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, άρχισε μια διαδικασία αποαποικιοποίησης και εθνικής απελευθέρωσης. Όπως ήταν φυσικό, ο αέρας αυτός έφτασε και στην Κύπρο, της οποίας η συμμετοχή στο μεγάλο αντιφασιστικό αγώνα ήταν και σημαντική και δυσανάλογη του μεγέθους της. Ήταν η συμμετοχή αυτή μια συνειδητή επιλογή, η οποία είχε σχέση με τις προσδοκίες των Κυπρίων για το μέλλον της πατρίδας τους μετά το τέλος του πολέμου. Προσδοκίες οι οποίες προδόθηκαν από τους ισχυρούς της μεταπολεμικής νέας τάξης πραγμάτων. Και συγκεκριμένα από τη Βρετανία, η

οποία ήταν και αποικιακή δύναμη που έλεγχε το νησί. Και της οποίας βασική και στρατηγική επιδίωξη τότε ήταν να διατηρήσει τον έλεγχο της στο νησί ως μέρος της στρατηγικής που εφαρμόζε σε ολόκληρη την περιοχή.

Η βρετανική πολιτική είχε από πολύ νωρίς εντοπίσει τις δυνατότητες που της προσέφερε η παρουσία της Τ/Κ μειονότητας στην Κύπρο, προκειμένου το Λονδίνο να διατηρήσει τον έλεγχό του στο νησί. Η ενθάρρυνση της Τουρκίας να επιδείξει ενδιαφέρον για το μέλλον της Κύπρου, ήταν για τη Βρετανική κυβέρνηση στρατηγική επιλογή. Η οποία στηρίχθηκε από μια μικρή εθνικιστική ελίτ της Τουρκοκυπριακής ηγεσίας.

ΣΤΟΥΝΤΙΟ:

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες λοιπόν, η Τουρκία, για πρώτη φορά μετά την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης με την οποία αποκήρυτε οποιοδήποτε κατάλοιπο οθωμανικής σχέση με την Κύπρο θα μπορούσε να επικαλεστεί, στρέφει με Βρετανική ενθάρρυνση την προσοχή της προς την Κύπρο. Και η ανταπόκριση της Άγκυρας άρχισε να εκδηλώνεται –στο πλαίσιο βρετανικών μεθοδεύσεων- από τις αρχές τις δεκαετίας του πενήντα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΜΕ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

ΣΤΟ ΣΤΟΥΝΤΙΟ:

(Εμπλοκή Τουρκίας, απόφαση για ίδρυση ΤΜΤ, ρόλος Ισμαήλ Τανσούν και Γραφείο Ειδικού Πολέμου. κλπ.)

TMT: ΜΕ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ Τίτλος εκπομπής, γραφικό. Φλάς με μουσικό χαλί.

2. VTR

Ρ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Οι Τούρκοι χωρίζουν την ιστορία της ΤΜΤ σε δύο περιόδους: πριν την ανεξαρτησία και μετά.

Με την έναρξη του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα κατά των Βρετανών, και πριν την εμφάνιση της ΤΜΤ, υπήρχαν πολλές μικρές, αυτόνομες ομάδες, οι οποίες δρούσαν σε τοπικό επίπεδο. Η δραστηριότητά τους αφορούσε κυρίως την κυκλοφορία φυλλαδίων με εθνικιστικό περιεχόμενο.

SOUNDBITE 1

CG= AXMET AN. T/K ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ

ΑΡΧΙΖΕΙ: Before TMT we had other.....2.10.10

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ:in this respect. 2.11.59

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.49

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Πριν από την ΤΜΤ είχαμε ορισμένες άλλες μουσικές οργανώσεις, όπως η «ΒΟΛΚΑΝ», η «9η Σεπτεμβρίου», ή «ΚΑΡΑ ΣΕΤΕ», Μαύρη Συμμορία,

η «Τ/Κ Αμυντική Ένωση» και άλλες. Επρόκειτο για μικρές ομάδες Τ/Κ εθνικιστών. Μαζεύονταν σε μικρές ομάδες σε ορισμένες περιοχές για υπερασπίσουν την Τ/Κ από ορισμένες επιθέσεις. Οργάνωναν μεμονωμένες τρομοκρατικές ενέργειες σε αντίποινα για τρομοκρατικές δραστηριότητες των μαχητών της ΕΟΚΑ.

-Όπως; Τι ακριβώς έκαναν;

-Βομβιστικές επιθέσεις και νομίζω σε μια διακήρυξη της ΒΟΛΑΚΑΝ προειδοποιούσαν ότι «εάν σκοτώσετε ένα Τ/Κ, θα σκοτώσουμε δύο Ε/Κ, ή εάν θα ρίψετε βόμβα σε ένα υποστατικό, θα κάνουμε αντίποινα. Και άρχισαν έτσι να αναπτύσσουν αυτού του είδους της δράση. Νομίζω η ΒΟΛΑΚΑΝ ιδρύθηκε το φθινόπωρο του 1955. Υπάρχουν ορισμένες πληροφορίες που φέρουν τον δρα Κουτσιούκ να είναι ο ιδρυτής της ΒΟΛΑΚΑΝ, με τη συμβουλή ή την υπόδειξη των Βρετανών. Και υπάρχουν αναφορές σε ορισμένα απομνημονεύματα γι αυτό.»]

Ο Ντενκτάς επιβεβαιώνει τόσο τη δική του συμμετοχή στην ίδρυση της τρομοκρατικής οργάνωσης της ΤΜΤ, όσο και το ρόλο της Τουρκίας. Την ανάμειξη της οποίας θεωρεί απόλυτα φυσιολογική.

SOUNDBITE 2

CG=Ραούφ Ντενκτάς/ πρώην αρχηγός της Τ/Κ κοινότητας.

(Κασέτα Β- Συνέντευξη Ντενκτάς)

ΑΡΧΙΖΕΙ: TC 27.10

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ: TC 30.54

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3.45.

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Η TMT ιδρύθηκε εδώ από τρεις ανθρώπους, ως απάντηση στην ΕΟΚΑ, το 1957. Ένας από τους τρεις, ήμουν εγώ. Είχαμε κηρύξει παράνομη τη ΒΟΛΚΑΝ η οποία έκανε πράγματα χωρίς πολιτική. Και εγώ, έχοντας ιδρύσει την οργάνωση – απλά για την διανομή φυλλαδίων, τίποτα περισσότερο, δεν είχαμε όπλα, δεν είχαμε τίποτα- απευθύνθηκα στην Τουρκία και είπα: «δεν μπορούμε να την διαχειριστούμε (την TMT). Ο Γρίβας είναι από την Ελλάδα και διαχειρίζεται την υπόθεση για αυτούς (τους Ε/Κ) υπάρχουν ειδικοί από την Ελλάδα που ενεργούν επαγγελματικά, χρειαζόμαστε ειδικούς εδώ, χρειαζόμαστε όπλα». Και πήρε στην Τουρκία 9-10 μήνες για να μας στείλει την έγκριση και εδώ είναι που αρχίζει ο Ισμαήλ Τανσού.

-Εννοείτε, μετά.

-Το γεγονός όμως παραμένει ότι είναι δημιούργημα της Τουρκίας...

-και τι το κακό με αυτό, όταν ο Αβέρωφ δια της Ελληνικής κυβέρνησης καθοδηγούσε την ΕΟΚΑ εδώ; Τι το κακό να απαντήσει η Τουρκία σε εκείνη την ενέργεια; Γιατί θεωρείτε μέγα σφάλμα κάτι που καταδεικνύει ότι η Τουρκία ενδιαφέρεται για όσα συμβαίνουν εδώ; Η Τουρκία υιοθετούσε

αντίμετρα κατά της ΕΟΚΑ η οποία ήταν όργανο των Αθηνών.

-Το θέμα είναι ότι σύμφωνα με τον Τανσού, στόχος ήταν να οδηγηθεί η Κύπρος στην αγκαλιά της Τουρκίας, ενώ οι Έλληνες αγωνίζονταν κατά του αποικιακού καθεστώτος των άγγλων.

- Όχι, όχι. Εάν διαβάσεις τον Τανσού προσεκτικά, θα δείς ότι λέει: «αυτή ήταν δική μου ιδέα». Ήταν ο δικός του πόθος. Δεν ήταν ο πόθος του Γενικού, πώς το λές...

-Του Γραφείου Ειδικού Πολέμου.

-Ναι, του Γραφείου Ειδικού Πολέμου, ή της Τουρκίας. Λέει συγκεκριμένα «ο πόθος μου». Ίσως είχε αυτό τον πόθο, αλλά αυτός ο πόθος δεν ήταν... Ξέραμε γιατί ιδρύσαμε την ΤΜΤ, ξέραμε γιατί έπρεπε να ζητήσουμε από την Τουρκία να μας βοηθήσει στην οργάνωση της και στον εξοπλισμό της. Ήταν για να αποτρέψουμε άμεσα την επίτευξη των στόχων της ΕΟΚΑ, δηλαδή την ένωση.

-Η ΤΜΤ όμως... Πολλοί Τ/Κ πιστεύουν ότι η ΤΜΤ στράφηκε εναντίον των Τ/Κ στην αρχή και γι αυτό είχαμε φαινόμενα όπως η επιβολή προστίμου σε όσους χρησιμοποιούσαν ελληνικές λέξεις, πρόστιμα και άλλες τιμωρίες, για όσους σύχναζαν σε τόπους όπως ακόμα και σε ελληνικής ιδιοκτησίας καμπαρέ.

-Αυτά συνέβαιναν πολύ πριν ιδρυθεί η ΤΜΤ. Αυτά συνέβαιναν επι Ομοσπονδίας των Συλλόγων (ΚΑΤΑΚ), ένα πολιτιστικό κίνημα...

-Δεν ήταν αυτό ένα σφάλμα, να καταβάλλεται προσπάθεια δημιουργίας εκθρότητας μεταξύ των ανθρώπων;

-Μα υπήρχε η δράση της ΕΟΚΑ, η εκθρότητα υπήρχε... Ήμασταν... Υπήρχε η εκστρατεία «από Τούρκο σε Τούρκο» μια ενθάρρυνση οι αγορές να γίνονται από Τούρκους. Γιατί; Διότι, η ΕΟΚΑ από κάθε αγορά από ελληνικά καταστήματα, έπαιρνε ένα ποσοστό. Και εμείς εξηγήσαμε στον κόσμο μας: «μην αγοράζετε από τους Ε/Κ διότι τους βοηθάτε να αγοράζουν εξοπλισμό για να τον χρησιμοποιήσουν εναντίον μας. Επρόκειτο για μέτρα άμυνας κατά των επιθέσεων εναντίον μας.»]

SOUNDBITE 3

CG= ΑΡΙΦ ΤΑΧΣΙΝ/ Πρώην μέλος της TMT

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Ο Φαζίλ Καϊμάκ το 1954... όταν η Ελλάδα πήρε το Κυπριακό ζήτημα στο ΟΗΕ, για να αναγνωρισθεί το δικαίωμα της Κύπρου για αυτοδιάθεση, ο Φαζίλ Καϊμάκ, ο Αχμέτ Σαϊντ και ο Αχμέτ Μ. Μπερμπέρογλου, αποτέλεσαν μια τριμερή αντιπροσωπεία και στάλθηκε στην Τουρκία. Ο Ατνάν Μεντερές και ο Τζελάλ Μπαϊράκ, ο πρωθυπουργός και ο πρόεδρος... ήταν τότε στην Κωνσταντινούπολη. Πρώτα είδαν τον πρωθυπουργό και ακολούθως τον πρόεδρο. Όπως μου είπε ο Φαϊζ Καϊμάκ και έγραψε στο βιβλίο του, ο πρωθυπουργός Ατνάν Μέντερες τους είπε

«κρατήστε την Αγγλία διαφορετικά θα πέσει. Πηγαίνετε στην Αγγλία και πείτε τους να μη φύγουν». «Κοιτάξτε όμως,» και έβγαλε ένα γράμμα από την τσέπη του «αυτό μου το έστειλε η Αμερική και γράφει πως δεν θα γίνει Ένωση με την Ελλάδα, πάρε διάβασε το» και ο Φ. Καϊμάκ το διάβασε.

-Πήγαν και στον Τζελάλ Μπαϊράκ... κι αυτός τα ίδια τους είπε... Από εκεί τους έστειλε στην Αγγλία... πήγαν στην Αγγλία όπου συναντήθηκαν με τον υπουργό εξωτερικών ο οποίος τους είπε πως «είναι ντροπή, μη πείτε να μείνουμε οι αποικιοκράτες... αυτή την εποχή είναι ντροπή... να ζητήσετε να επιστραφεί η Κύπρος στον παλιό της ιδιοκτήτη... να δοθεί στην Τουρκία»...

-Του είπαν «εντάξει, σου λέμε επέστρεψε την Κύπρο στον παλιό της ιδιοκτήτη», και αυτός τους είπε «δεν είναι σε εμένα που θα το πείτε αλλά θα πάτε στην Αμερική και θα τα πείτε της Αμερικής»... «Μα δεν έχουμε διαβατήρια, δεν έχουμε λεφτά και δεν έχουμε εισιτήριο» του είπαν και αυτός τους είπε «εγώ θα τα ετοιμάσω όλα και θα σας στείλω»... Πήγαν στην Αμερική... φεύγοντας ρώτησαν «καλά και σε ποιο θα τα πούμε»; «Εγώ θα σας ετοιμάσω σε ποιον θα τα πείτε»... Πήγαν τα είπαν κι εκεί τους είπαν να πάνε στον μόνιμο αντιπρόσωπο της Τουρκίας... εκείνος είπε Όχι... πήγαν εκεί αφού μίλησαν στους Αμερικάνους, μίλησαν και στους

δημοσιογράφους... από εκεί τους έστειλαν στο μόνιμο αντιπρόσωπο της Τουρκίας... εκείνος όμως αρνήθηκε να ζητήσει στην ομιλία του την επόμενη μέρα, την παράδοση της Κύπρου... Ο Αγγλος μπήκε στη μέση και ο μόνιμος αντιπρόσωπος τους κάλεσε και πάλι... την επόμενη μέρα στην ομιλία του στη γενική συνέλευση ζήτησε την επιστροφή της Κύπρου...]

TMT: ΜΕ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ Τίτλος εκπομπής, γραφικό. Φλάς με μουσικό χαλί.

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΜΕ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ
ΣΤΟ ΣΤΟΥΝΤΙΟ:**

(Από Τούρκο σε Τούρκο. Αποστολή όπλων. Εκπαίδευση μελών της TMT.)

ΣΤΟΥΝΤΙΟ ΓΕΝ:

Δια πυρός και σιδήρου και υπό την κάλυψη της βρετανικής αποικιοκρατίας, η TMT του Ντενκτάς επιβάλλεται στους Τ/Κ. Οι μικρές και αυτόνομες τοπικές ομάδες αναγκάζονται να ενταχθούν υπό τις διαταγές της και τον έλεγχο της.

Παράλληλα, οι δυνάμεις ασφαλείας των Βρετανών τροφοδοτούν την TMT με μέλη. Στο πλαίσιο της πολιτικής τους οι Βρετανοί οργανώνουν ένα ειδικό επικουρικό αστυνομικό σώμα, αποκλειστικά από Τ/Κ. Και χρησιμοποιούν το σώμα αυτό για την καταστολή των εκδηλώσεων των Ε/Κ κατά της βρετανικής διακυβέρνησης. Με αποτέλεσμα οι δύο

κοινότητες να οδηγηθούν σε αντιπαράθεση μεταξύ τους και οι Βρετανοί να εμφανιστούν ως οι ενδιάμεσοι ειρηνευτές.

Το ερώτημα όμως είναι, γιατί δεν μπορούσαν οι Τ/Κ και οι Ε/Κ να δούν που οδηγούσε η πολιτική των Βρετανών:

SOUNDBITE 4

CG= ΑΧΜΕΤ ΑΝ. Τ/Κ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ

ΑΡΧΙΖΕΙ: In those days.....2.12.25

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ:..... historical reasons. 2.15.30

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3.05

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Τις μέρες εκείνες η εθνικιστική προπαγάνδα ήταν πολύ έντονη, και λόγω των επιθέσεων των ανδρών της ΕΟΚΑ, (η ΤΜΤ και η συνεργασία με τους Βρετανούς) γίνονταν αποδεκτά.

-Όμως η ΕΟΚΑ δεν κτυπούσε τους Τ/Κ, τουλάχιστον στην αρχή...

-Κτυπούσε έμμεσα, διότι οι Τ/Κ πολεμούσαν στο πλευρό της Βρετανικής αστυνομίας και όταν η ΕΟΚΑ σκότωνε ένα βρετανό στρατιώτη, ή ένα αποικιακό στρατιώτη, ο οποίος ήταν Τ/Κ η ΕΟΚΑ σκότωνε σε τελική ανάλυση ένα Τ/Κ. Παράδειγμα ο Αμτουλλάχ (δεκανέας στην αστυνομία) ήταν ο πρώτος νεκρός που σκοτώθηκε την Πάφο, ήταν από τους πρώτους θανάτους.

- Γιατί όμως οι Τ/Κ δεν μπορούσαν να εκτιμήσουν αυτό το σημείο. Εάν υπάρχει μια μάχη μεταξύ δύο πλευρών και οι Τ/Κ συντάσσονται με τη μια πλευρά, είναι αναπόφευκτο ότι σε μια επίθεση, όχι κατά των Τ/Κ, αλλά στην μια πλευρά, αν είσαι μέρος αυτής της πλευράς διατρέχεις το κίνδυνο να δεχθείς επίθεση. Και αυτό δεν σημαίνει επίθεση κατά των Τ/Κ .

- Ναι, αλλά το πρόβλημα ήταν ότι από την αρχή της περιόδου αυτής, οι Ε/Κ επίσημα και πολιτικά ζητούσαν ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Και οι Τούρκοι μέλη του νομοθετικού συμβουλίου μιλούσαν κατά της ένωσης και πάντα υπήρχε μια αντιπαράθεση μεταξύ των ελίτ των δύο πλευρών. Για την ένωση.

- Αυτό, σε πολιτικό επίπεδο.

- Όταν άρχισε ο αγώνας για την ένωση την 1^η Απριλίου, όλα τα (Τ/Κ) μέσα έλεγαν εκείνες τις μέρες: κοιτάξτε, οι Ε/Κ άρχισαν αγώνα για την ένωση με την Ελλάδα και εμείς είμαστε εναντίον, τι να κάνουμε;. Να αγωνιστούμε εναντίον της ένωσης. Και υπό αυτή την έννοια, όταν οι Βρετανοί πολεμούσαν για να σταματήσουν την ένωση, ήταν, κατά κάποιο τρόπο, φυσικό οι Τούρκοι να βρεθούν στο πλευρό των Βρετανών. Εάν ο κύριος στόχος της ΕΟΚΑ ή άλλης οργάνωσης της Ε/Κ κοινότητας ήταν η ανεξαρτησία, ίσως οι Τ/Κ να συμμαχούσαν μαζί τους και να ξεσηκώνονταν με τους Ε/Κ μαχητές οι οποίοι θα πολεμούσαν για την ανεξαρτησία του νησιού. Από το 1942 το συνδικαλιστικό κίνημα ήταν χωρισμένο στα δυο

λόγω του προβλήματος της ένωσης και μετά όταν το ΑΚΕΛ υιοθέτησε της πολιτικής της ένωσης και μόνο ένωση και από το 1949 οι Τ/Κ ήταν κατά κάποιο τρόπο αποξενωμένοι από το κοινό πολιτικό όραμα όλων των Κυπρίων. Και αυτοί είναι οι ιστορικοί λόγοι.]

TMT: ΜΕ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ Τίτλος εκπομπής, γραφικό. Φλάς με μουσικό χαλί.

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΜΕ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ
ΣΤΟ ΣΤΟΥΝΤΙΟ:**

(Δομή της TMT. Στρατολόγηση. Διοικητές. Μετατροπή σε Οργάνωση Μαχητών. Χρήματα)

ΣΤΟΥΝΤΙΟ ΓΕΝ:

Ερευνώντας για την ετοιμασία του θέματος, μιλήσαμε με πολλούς Τ/Κ πρώην μέλη της TMT. Και ακούσαμε πολλά. Ακούσαμε για παράδειγμα ότι οι εκτελεστές της οργάνωσης ονομάζονταν «κυνηγοί». Και τούτο γιατί οι οδηγίες τους ήταν να βγαίνουν για να βρουν Ε/Κ να εκτελέσουν, μόλις η οργάνωση τους εξέδιδε την διαταγή, ύστερα από μια πράξη που θεωρούσαν εχθρική. Διαπιστώσαμε επίσης στην περίοδο της παντοδυναμίας του Ραούφ Ντενκτας, ήταν της μόδας να παραμυθιάζονται όλοι για τη συμμετοχή τους στην TMT και για τα ανδραγαθήματα τους. Και οι μύθοι και τα παραμύθια μεταφέρονται στην δήθεν

επίσημη ιστορία, κατά τρόπο βεβαίως που να εξυπηρετείται η πολιτική που προωθούσε και η TMT και οι πολιτικές της προεκτάσεις.

3. VTR

P ΜΝΗΜΕΙΟ

Το κτίριο αυτό στην κατεχόμενη Λευκωσία, δεν είναι συνηθισμένο. Πριν από την ανταρσία της TMT κατά του κράτους, τα Χριστούγεννα τους 1963, στέγαζε το γκαράζ της αντιπροσωπείας των αυτοκινήτων Ώσιν, στην Κύπρο. Σήμερα στεγάζει τους συνδέσμους αγωνιστών της TMT. Η οποία αποτελεί, όπως είπε κάποτε ο Ντενκτάς, μια ηθική δύναμη στην T/K κοινότητα. Μια δύναμη με ηθική που βασίζεται σε ένα τυφλό εθνικιστικό φανατισμό.

Τα τεκμήρια του εθνικισμού αυτού εκτίθενται σε κοινή θέα στα γραφεία του συνδέσμου, αλλά και στο λόγο του προέδρου και των μελών του.

STAND UP ΑΡΧΗΓΕΙΟ TMT

Ο Πρόεδρος του συνδέσμου Γιλμάζ Μποράν λέει ότι τραυματίστηκε στις μάχες του 1963 στη Λευκωσία.

SOUND UP

(Stand Up στα γραφεία της TMT)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:

SOUNDBITE 5.

CG= ΓΙΑΜΑΖ ΜΠΙΟΡΑΝ/ Πρόεδρος Συνδέσμων
TMT.

ΑΡΧΙΖΕΙ= You are the chairman....1.00.52.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=.....can see all these. 1.05.30

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=4. 30

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Είστε ο πρόεδρος του συνδέσμου Τούρκων
Μαχητών που καλύπτει την περίοδο μετά το 1963.

-Και πριν από το 1963. Από το 1958 έως σήμερα.

-Ποια είναι η διαφορά. Γιατί το 1958 είναι
ιστορικός σταθμός;

-Είναι ιστορικός σταθμός γιατί όλες οι τοπικές
οργανώσεις βρέθηκαν κάτω από μια ομπρέλα.

-Και τότε (τα μέλη της TMT) έγιναν «Τούρκοι
Μαχητές»;

-Μετά το 1963 ονομαστήκαμε «Τούρκοι Μαχητές».

-Πρόκειται για οργάνωση δηλαδή;

-Μάλιστα.

-Ποια ήταν η δομή της.

-Ήταν η δομή μιας στρατιωτικής οργάνωσης.

-Ήταν μια στρατιωτική οργάνωση.

-Μάλιστα.

-Και τα διάφορα τμήματά της είχαν διοικητές.

-Ναι, διοικητές, διμοιρίτες, κλπ.

- Και πως επιστρατεύονταν τα μέλη της;
- Μετά το 1963, η υπηρεσία στους λόχους των Μαχητών ήταν εθελοντική.
- Όποιος ήθελε δηλαδή να στρατολογηθεί, μπορούσε.
- Μπορούσε να ενταχθεί στην οργάνωση της γειτονιάς του ή του χωριού του.
- Με ποια διαδικασία εντάσσονταν αυτοί οι εθελοντές;
- Έκανες αίτηση να ενταχθείς στους Μαχητές και δεν χρειαζόταν όρκος. Με την TMT, που ήταν μυστική οργάνωση, ναι, αλλά για τους Μαχητές δεν χρειαζόταν. Απλώς παρουσιάζοσουν και έλεγες εδώ είμαι, θέλω να υπηρετήσω.
- Οι διοικητές τι ήταν T/K ή Τούρκοι;
- 95% T/K.
- Και το 5% ήταν...
- Όχι 5%, αλλά είχαμε δυο-τρεις από την Τουρκία για να μας βοηθήσουν.
- Στρατιωτικοί από την Τουρκία;
- Ναι, στρατιωτικοί από την Τουρκία.
- Πως έρχονταν εδώ;
- Με αεροπλάνο...
- Σωστά, αλλά όταν εμπλέκεσαι σε στρατιωτικές οργανώσεις όπως αυτή, δεν κάνεις δημόσιες δηλώσεις ότι ήλθα από την Τουρκία για να κάνω αυτό και αυτό...
- Όταν μιλάς όλοι σε ξέρουν.
- Όλοι στην T/K κοινότητα σε ξέρουν.

-Μετά το 1963 δεν υπήρχε τίποτα το μυστικό. Οι μυστικές επιχειρήσεις έγιναν πριν από το 1963. Την περίοδο της μυστικής ΤΜΤ.

-Για να δρα μια τέτοια οργάνωση, χρειάζονται χρήματα, χρειάζεσαι εκπαίδευση, χρειάζεσαι όπλα. Που τα βρίσκατε αυτά;

-Τα όπλα τα κατασκευάζαμε σε αυτό εδώ το κτίριο.

-Κατασκευάζατε όπλα εδώ;

-Ναι, στο υπόγειο.

-Πως ήταν δυνατόν; Πόσοι ήταν οι Μαχητές;

-Κατασκευάσαμε χιλιάδες όπλα στο υπόγειο αυτού του κτιρίου. Το κτίριο ήταν το εκθετήριο μιας εταιρείας αυτοκινήτων.

-Και ήταν αρκετά τα όπλα;

-Ήταν.

-Δεν χρειάστηκε να φέρετε από την Τουρκία;

-Τα όπλα που ήλθαν από την Τουρκία, ήταν λίγα το 1958. Την περίοδο της μυστικής οργάνωσης. Το 1963 όμως είχαν όλα κατασκευαστεί εδώ.

-Το Τουρκικό απόσπασμα, η ΤΟΥΡΔΥΚ, δεν σας έδωσε όπλα;

-Όχι δεν πήραμε όπλα από αυτούς. Τα όπλα από έξω ήλθαν την περίοδο της παρανομίας και κανένας δεν γνώριζε πώς έφθασαν. Ξέρουμε ότι άνθρωποι από τα Κόκκινα τα έφεραν εδώ με караβάκια. Τα περισσότερα όμως είχαν κατασκευαστεί εδώ.

-Πόσοι ήταν οι Μαχητές τότε;

-Δέκα, 15,000. Δώδεκα χιλιάδες.

-15,000; Και κατασκευάσατε όπλα για 10,000, 15-20,000 μαχητές; Μα αυτό σημαίνει τεράστιους πόρους στη διάθεσή σας.

-Ήταν όμως σε μια μεγάλη χρονική περίοδο. Ξέρεις τι είναι ο τόννος;

-Ναι.

-Όλοι έφεραν τους τόννους τους εδώ, στο υπόγειο και κατασκευάζαμε όπλα. Υπάρχει ένα μικρό μουσείο ανοικτό στο κοινό και μπορείς να τα δεις όλα αυτά εκεί.»]

Ο Αχμέτ Κολγκάου είναι δημοσιογράφος. Εργάζεται στην εφημερίδα με την μεγαλύτερη κυκλοφορία στα κατεχόμενα, την Κιπρίς. Είναι επίσης συγγραφέας. Έχει γράψει στα τούρκικα αρκετά βιβλία με μελέτες για την ΤΜΤ και τη δράση της. Ο ίδιος δηλώνει ότι διετέλεσε μέλος της ΤΜΤ και υπηρέτησε για πέντε χρόνια.

[-Μετά από την ίδρυση της ΕΟΚΑ η Τ/Κ κοινότητα ήταν αναγκασμένη να αμυνθεί και εμφανίστηκαν μικρές τοπικές οργανώσεις... σαν αποτέλεσμα της δράσης τους, ιδρύθηκε η ΤΜΤ και από την ημέρα που ιδρύθηκε είχε σχέσεις όχι μόνο με τα ΜΜΕ αλλά με όλες τις κοινωνικές ομάδες...Κάποια εποχή έγινε το διοικητικό οργάνωση της Τ/Κ κοινότητας, δεν ήταν μόνο μια μυστική οργάνωση... σκεφτείτε πως η Τ/Κ κοινότητα εκδιώχθηκε από την κοινή διοίκηση, ήταν περιορισμένη στα γκέτο και είχε ανάγκη μιας οργανωμένης αντιπροσώπευσης και η μόνη

οργάνωση που θα μπορούσε να το διασφαλίσει αυτό εκείνη την εποχή, ήταν η TMT.

-Θέλω να τονίσω το εξής. Εξ όσων αντιλαμβάνομαι ο κ. Γεννάρης, βλέπει την TMT ως μια συνηθισμένη μυστική οργάνωση... σαν μια τρομοκρατική οργάνωση...

Ενώ όμως η δική μας γενιά παραδέχεται πως η TMT είναι μια μυστική οργάνωση εντούτοις δεν δέχεται πως είναι τρομοκρατική οργάνωση. Ήταν μια οργάνωση που κρατούσε όρθια την κοινότητα, που έλεγχε και συντόνιζε όλες τις οργανώσεις. Όταν μια οργάνωση ιδρυματοποιηθεί, είναι φυσικό πως θα έχει κάποια επιρροή στο εκπαιδευτικό σύστημα, στο σύστημα υγείας καθώς και στους άλλους τομείς.

/Στη θέση που βρισκόταν η TMT δεν μπορούσε να καλλιεργήσει τον ρατσισμό, τον σοβινισμό και τον εθνικισμό;

-Ήταν δυνατόν. Αλλά ένας λαός που υφίσταται εθνική επίθεση, το μόνο καταφύγιο που έχει είναι ο εθνικισμός. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον των εθνικιστικών αισθημάτων μπορεί να αυξηθήκε περισσότερο το μίσος;

-Ναι, ήταν αναπόφευκτο να δημιουργηθεί, διότι το μίσος ήταν αμοιβαίο. Τώρα είμαστε σε περίοδο ειρήνης, η TMT είναι εκτός κυκλώματος, βλέπουμε όμως πως δεν θέλουν ακόμη να δώσουν στους Τ/Κ το δικαίωμα να ζήσουν... ο κίνδυνος που δημιουργείται είναι να φέρουν και πάλι τους Τ/Κ στην γραμμή του εθνικισμού.

-Σίγουρα εγώ δεν δέχομαι πως η TMT ήταν ένα λάθος ή ένα έγκλημα μέσα στην T/K κοινότητα. Η TMT ήταν το αποτέλεσμα των πολιτικών συνθηκών... Η T/K κοινότητα δεν είχε άλλη επιλογή από το να οργανωθεί και να αντισταθεί κατά των Ε/Κ επιθέσεων... Διότι η Ε/Κ κοινότητα όχι μόνο μας εξεδίωξε από το κράτος αλλά ήθελε να παραδώσει την κοινή μας πατρίδα στην Ελλάδα... Αναγκαστήκαμε να αμυνθούμε και κατά την άμυνα μας δεν είχαμε άλλη επιλογή από το να καταφύγουμε στην TMT... Θέλω να τονίσω και πάλι πως η TMT ιδρύθηκε λόγω της ανάγκης που είχε ο T/K λαός... Δεν ιδρύθηκε από την Τουρκία.. ιδρύθηκε από τους ίδιους τους T/K για την άμυνα τους. Για μήνες παρακαλούσε την Τουρκία να αναλάβει την οργάνωση για να μπορέσουν οι T/K να προφυλαχθούν καλύτερα.]

SOUNDBITE 6.

CG= ΧΑΣΑΝ ΚΕΣΚΙ/ Τομεάρχης TMT Αρμoxώστου.

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Ποιος ήταν ο ρόλος σας στην οργάνωση;

-Ημουν διοικητής των αγωνιστών. Το 1963 έγινα διοικητής και συνέχισα μέχρι το 1980.

-Ποια ήταν τα καθήκοντα σας;

-Από το 1958 μέχρι το 1963 ήμουν στις υπόγειες οργανώσεις της TMT. Όταν άρχισαν τα γεγονότα του 1963 αναγκαστικά βγήκε από το υπόγειο και άρχισε να λειτουργεί σαν τακτικός στρατός... Με τη μετάβαση σε τακτικό στρατό, οι παράγοντες προάχθηκαν σε διοικητές. Με αυτό τον τρόπο διοργανώθηκε ο στρατός περισσότερο και μετατράπηκε σε κανονικό στρατό αγωνιστών.

-Ποια ήταν τα καθήκοντα σας στην Αμμοχώστο;

-Βρέθηκα σε διάφορα καθήκοντα της Αμμοχώστου... έκανα διμοιρίτης, υπηρέτησα στο στρατηγείο, και αργότερα λοχαγός.

-Σαν διοικητής πρέπει να είχατε κάποια εκπαίδευση. Εσείς εκπαιδευτήκατε εδώ ή στην Τουρκία;

-Είχα. Τόσο εδώ όσο και στην Τουρκία.

-Μέσω ποιών καναλιών διευθετήθηκε η εκπαίδευση σας;

-Στην περίπτωση εκπαίδευσης στην Τουρκία, η TMT είχε γραφεία και εκείνα μας οργάνωναν. Σε συγκεκριμένες περιοχές, συγκεκριμένοι φίλοι είχαν εκπαιδευτή.

-Η εκπαίδευση γινόταν σε τουρκικά στρατόπεδα;

-Τόσο σε στρατόπεδα όσο και σε διάφορα άλλα μέρη... διότι η εκπαίδευση συνεχίστηκε σε διάφορους τομείς... Η εκπαίδευση είχε συγκεκριμένο κωδικό... ως οργάνωση είχαμε δώσει τον κωδικό «Νοσταλγία».

-Από το 1958 μέχρι το 1963 110 μέλη της οργάνωσης TMT είχαν εκπαιδευτή στην Τουρκία. Οι εκπαιδεύσεις διοργανώνονταν από το ειδικό γραφείο πολέμου ειδικά για ανταρτοπόλεμο.

-Η Τουρκική κυβέρνηση ήταν ενήμερη για την εκπαίδευση; Δεν ήταν κρυφές, έτσι;

-Ας το πάρουμε από την αρχή. Με την εμφάνιση της ΕΟΚΑ οι T/K συγκροτήσαν συνοικιακές οργανώσεις όπως

τη ΒΟΛΚΑΝ, το Καρά Τσετέ (την Μαύρη Συμμορία) και την 9^η Σεπτεμβρίου... Αποδείχτηκε όμως πως αυτές οι συνοικιακές οργανώσεις δεν ήταν αρκετές και πήγαμε στην Τουρκία, μιλήσαμε με τους αρχηγούς της εποχής και ζητήσαμε να διοργανώσουμε μια πιο περιεκτική μια πιο πειθαρχημένη οργάνωση η οποία θα βρισκόταν υπό την καθοδήγηση αξιωματικών από την Τουρκία. Καθώς η τουρκική κυβέρνηση συμφώνησε μαζί μας, ιδρύθηκε η TMT.

-Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής σας είχατε οικονομικές ανάγκες. Ποιος τις κάλυπτε;

-Από το 1963 μέχρι το 1974 η ζωή συνεχιζόταν κανονικά. Κάποιοι δούλευαν, όπως και τώρα, στην ελληνική πλευρά, κάποιοι άλλοι είχαν δικές τους δουλειές και κάποιοι άλλοι ήταν μαθητές. Ο καθένας είχε μια δουλειά για να βγάλει το ψωμί του. Πρέπει να υπογραμμίσω πως κατά τη διάρκεια της TMT η Τουρκία δεν είχε βοηθήσει οικονομικά τα μέλη της. Δεν υπήρξε οικονομική στήριξη. Εξάλλου οι Τκύπριοι δεν περίμεναν οικονομικά ωφέληματα κατά τη διάρκεια αυτού του αγώνα.

-Σε αυτή την περίπτωση, ποια ήταν η πηγή για τα δικά σας εισοδήματα;

-Εμένα προσωπικά, η οικονομική κατάσταση της οικογένειάς μου ήταν καλή. Να προσθέσω όμως κάτι ακόμη. Κατά την μεταβατική περίοδο, όταν η TMT μετατράπηκε σε τακτικό στρατό, και ο στρατός μετατράπηκε σε υποχρεωτικό, φυσικά αρχίσαμε να παίρνουμε ένα μισθό.

-Πότε αρχίσατε να παίρνετε μισθό;

-Ο στρατός έγινε τακτικός μετά το 1965... και να, αρχίσαμε (να παίρνουμε μισθό) από το 1965... Να σας πω

κι αυτό, ότι είχαμε στο χέρι το μοιράζαμε εξίσου. Αν ο κ. Ντενκτάς για παράδειγμα έπαιρνε 30 λίρες μισθό, τον ίδιο μισθό έπαιρνε κι ένας στρατιώτης καθώς κι ένας υπάλληλος.]

STAND UP ΜΝΗΜΕΙΟ TMT

TMT: ΜΕ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ Τίτλος εκπομπής, γραφικό. Φλάς με μουσικό χαλί.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ ΣΤΟ ΣΤΟΥΝΤΙΟ:

(Όρκος TMT, ανάλυση, σχόλια για τις συνεντεύξεις, εθνικισμός στους T/K)

ΣΤΟΥΝΤΙΟ ΓΕΝ:

Ο εθνικισμός ήταν το λάβαρο, η ιδεολογία και το όπλο του Ραούφ Ντενκτάς από την αρχή. Προσπάθειά του ήταν να καλλιεργήσει ανάμεσα στους T/K και κυρίως στους νέους το φανατισμό στο βαθμό που θα μπορούσε να στηρίξει τα σχέδια του. Δεν περιοριζόταν από κανένα ηθικό ή άλλο ενδιαφέρον για τα μέσα που χρησιμοποιούσε για να πετύχει αυτό που ήθελε. Ως υπάλληλος στην Εισαγγελία επί αγγλοκρατίας, μάζευε, κατά τη δική του ομολογία, πληροφορίες από το γραφείο για τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ και τις ανακρίσεις τους τις οποίες διοχέτευσε στους διοικητές της TMT. Δεν δίσταζε να προκαλεί συγκρούσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων και να κτίζει τείχος μίσους

ανάμεσά τους. Δεν είχε τύψεις συνείδησης όταν ενεργούσε αδίστακτα έναντι των πολιτικών του αντιπάλων μέσα στην ίδια την Τ/Κ κοινότητα.

Πάντα στόνομα του Κεμάλ Ατατούρκ, όπως φαίνεται και από το ντοκουμέντο που ακολουθεί. Πρόκειται για μια ομιλία του για τα 25 χρόνια από τον θάνατό του.

SOUNDBITE 7

DENKTASH

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Πατέρα, σήμερα είναι η 25^η επέτειος από το θάνατο σου. Σαν σήμερα πέρασες στην αιωνιότητα και ο πολιτισμένος κόσμος στάθηκε και σε μνημονεύει με σέβας.

Οι Τουρκοκύπριοι με περηφάνια που ανήκουν στη φυλή σου, σε μνημονεύουν. Εδώ και 25 χρόνια με νοσταλγία σε αναζητούν.

Για τον καθένα ο θάνατος σημαίνει απομάκρυνση από αυτό τον κόσμο, και τη λησμονιά του πίσω από τη βαριά κουρτίνα του χρόνου. Ο θάνατος σου άλλαξε κι αυτό το δεδομένο. Κάθε χρόνο που περνά η νοσταλγία για σένα γίνεται πιο μεγάλη, πιο βαθιά. Κάθε χρόνο που περνά από το θάνατο σου στην καρδιά του Τουρκικού κόσμου, μεγαλώνεις περισσότερο και 365 μέρες το χρόνο δημιουργείς πιο μεγάλη έπη.

Για τον καθένα ο θάνατος είναι ένα τέλος, ο δικός σου έγινε μια νέα αρχή, μια νέα γένεση πατέρα. Σαν να ανέβηκες στην κορυφή της ανθρωπιάς και

της ύπαρξης για να βλέπεις πόσο καλά προστατεύουν το μεγαλύτερο έργο που δημιουργήσες και εμπιστεύτηκες στην Τουρκική νεολαία. Κοιτάζεις από μακριά. Το ξέρεις πολύ καλά ότι η Τουρκική νεολαία πιστεύει σε αυτό διότι, είσαι μέσα στην καρδιά κάθε Τούρκου νέου. Κι εμείς ως Τούρκοι νεολαίοι, καθώς σε μνημονεύουμε με σεβασμό αυτή την ημέρα κάθε χρόνο, νιώθουμε πως δίδουμε μια μεγάλη εξέταση στην πνευματική παρουσία σου. Πιστεύουμε και ξέρουμε πως αυτό που ήθελες από εμάς δεν είναι ενθουσιώδεις ομιλίες και λαμπρά λόγια γραμμένα μέσα σε τόμους από βιβλία. Περιμένεις από εμάς λαμπρές πράξεις υπηρετώντας την πατρίδα. Θέλεις να εργαστούμε όπως κι εσύ, χωρίς κούραση, χωρίς να λυγίζουμε και με πίστη. Μπροστά στις δυσκολίες να εργαστούμε με λογισμό χωρίς υποχωρήσεις. Όποιες κι αν είναι αυτές οι δυσκολίες, θέλεις να ξέρουμε πώς να τις ξεπεράσουμε για την προστασία και τη διαφύλαξη της πατρίδας. Από το γενναίο λαό που ξέρει να διαλύει με τα νύχια τους εχθρούς που πατάνε την πατρίδα στο λαιμό, να εργάζεται μέρα και νύχτα με την επιστήμη και σύγχρονη τεχνολογία για να μετατρέψει την ηρωική Ανατόλια σε μια παράδεισο σύμφωνα με τα μέτρα του πολιτισμένου κόσμου. Θέλεις να ζει με τρόπο που τιμά την ένδοξη ιστορία του και το ένδοξο παρελθόν του για να λάμπει παντού ο τουρκισμός. Ψάχνεις για μια νεολαία, με την ίδια πίστη όπως την εποχή των εθνικών αγώνων, που θα απλώσει το χέρι της

στους καημούς της πατρίδας. Εσύ με χίλιες δυο στερήσεις δούλεψες νύχτα και μέρα με τους συνεργάτες σου για τη σωτηρία της πατρίδας. Από τη νεολαία αναμένεις πως θα μετατρέψει το χώρο που διέσωσες με χίλιες δυο στερήσεις σε μια χώρα στη πρώτη γραμμή του πολιτισμού. Για να διασφαλίσουμε την επιτυχία τους χρειάζεται αυτοθυσία. Το γνωρίζουμε πατέρα. Και προσπαθούμε να πάρουμε μάθημα από τις αμέτρητες αυτοθυσίες που έκανες εσύ για την πατρίδα. Είσαι η καρδιά του ευγνώμονα τουρκικού λαού που χτυπά, η άσβεστη φλόγα του τούρκικου κόσμου, και η πίστη στο στήθος κάθε Τούρκου. Να είσαι σίγουρος πως υπό όποιες συνθήκες κι αν βρεθούμε, πως θα προστατεύουμε την ανεξαρτησία και τη δημοκρατία, την τιμή και τα δίκαια του τουρκικού λαού. Μπορείς να είσαι αιώνια περήφανος για το ότι ο τουρκικός λαός σε κρατά ζωντανό μέσα στο στήθος του. Ο Θεός σε δώρισε στον τουρκικό έθνος διότι, κάποιος σαν εσένα ταίριαζε μόνο σε αυτό το γενναίο και αρχοντικό έθνος. Τα μάτια μας είναι δακρυσιμένα. Στην επέτειο του θανάτου σου σε μνημονεύουμε με νοσταλγία.]

ΣΤΟΥΝΤΙΟ ΓΕΝ:

Τον Ιούνιο του 1958 σημειώνεται έκρηξη στην είσοδο του τουρκικού προξενείου στη Λευκωσία. Σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, Τ/Κ ξεχύνονται στους δρόμους και επιτίθενται κατά των περιουσιών Ε/Κ. Οι βρετανικές δυνάμεις ασφαλείας εμφανίζονται αδύναμες να ελέγξουν την

κατάσταση. Χρόνια μετά ο Ντενκτάς θα ομολογήσει σε ντοκυμαντέρ της βρετανικής τηλεόρασης Granada, με γενικό τίτλο Britain's Grim Legacy – Η απαίσια κληρονομιά της Βρετανίας την εμπλοκή του και θα την επιβεβαιώσει το 2000 στον υποφαινόμενο:

SOUNDBITE 8

ΚΑΣΕΤΑ E762

BRITAIN'S GRIM LEGACY

ΑΡΧΙΖΕΙ= 33.03

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=35.44

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=2.41

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Σημειώθηκε μια έκρηξη στο γραφείο τύπου του τουρκικού προξενείου. Είχε ήδη σχηματιστεί μια συγκέντρωση εκεί, συγκέντρωση Τ/Κ και όλοι, σχεδόν αμέσως, αποφάσισαν ότι ήταν έργο των Ε/Κ και ορκίστηκαν εκδίκηση κατά των Ε/Κ, κλπ.

-Η έκρηξη προκάλεσε μια νύκτα βανδαλισμών στη Λευκωσία. Τ/Κ πυρπόλησαν και λεηλάτησαν καταστήματα και σπίτια Ε/Κ. Αμέσως μετά η ΕΟΚΑ αντεπιτέθηκε και οι συγκρούσεις εξαπλώθηκαν σε ολόκληρο το νησί. Οικογένειες Ε/Κ και Τ/Κ που πάντα ζούσαν μαζί ως γείτονες, μετακινήθηκαν με όλα τα υπάρχοντά τους σε χωριστές περιοχές. Βρετανοί στρατιώτες δημιούργησαν οδοφράγματα για να χωρίσουν τις

δύο κοινότητες. Η διχοτόμηση γινόταν πραγματικότητα τάχιστα. Δύο στρατοί πολεμούσαν για τρία χρόνια. Τώρα απλοί άνθρωποι σκοτώνοντας απλώς και μόνο επειδή ήταν Έλληνες ή Τούρκοι.

-Αργότερα, ένας φίλος μου του οποίου το όνομα θα πρέπει να παραμείνει μυστικό ακόμα, μου ομολόγησε ότι εκείνος είχε τοποθετήσει τη μικρή εκείνη βόμβα στην είσοδο για να δημιουργήσει κλίμα έντασης, ώστε ο κόσμος να αντιληφθεί ότι οι Τ/Κ πρέπει να υπολογίζονται.]

TMT: ΜΕ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ Τίτλος εκπομπής, γραφικό. Φλάς με μουσικό χαλί.

ΣΤΟΥΝΤΙΟ

-----/

ON CAMERA GEN

Ο φανατισμός και ο σοβινισμός ήταν αναγκαία εργαλεία τόσο για την TMT όσο και τον Ντενκτάς. Ήταν ο μόνος τρόπος για να επιβάλουν τη θέλησή τους στην Τ/Κ κοινότητα. Όσοι είχαν διαφορετικές αντιλήψεις από εκείνες της ηγεσίας και της TMT, αντιμετώπιζαν τον ...ηρωισμό και τον εθνικισμό των μελών της TMT. Και τα θύματα της επίσημης τουρκικής τρομοκρατίας, ήταν πολλά ανάμεσα στους Τ/Κ. Όσο και αν οι ίδιοι σήμερα το ξεχνούν. Όσο και να το διαψεύδει ο Ντενκτάς.

VT P ΤΙΜΩΡΙΑ

-----/

VO

ΣΥΝΕΤΕΥΞΗ ΝΤΕΝΚΤΑΣ Β κασέτα

ΑΡΧΙΖΕΙ: How many are the victims.... 32.10

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ....which it didn't. 33.12

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 1.02

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Πόσα είναι τα θύματα, οι Τ/Κ θύματα της ΤΜΤ, κ. Ντενκτάς; Πολλοί είναι οι Τ/Κ που εκτελέστηκαν επειδή είχαν διαφορετικές απόψεις.

-Όχι, όχι πολλοί και δεν νομίζω ότι η ΤΜΤ παραδέχθηκε ποτέ κάτι τέτοιο και συνεπώς πρόκειται για εγκλήματα που δεν έχουν εξιχνιασθεί ίσως, αλλά δεν είναι πολλά.

-Υπάρχουν όμως.

-Όχι, όχι όπως τους 400 Ε/Κ που εκτελέστηκαν από την ΕΟΚΑ επειδή δεν πίστευαν στην ένωση και...

-Μιλάμε όμως για την ΤΜΤ τώρα, όχι για την ΕΟΚΑ.

-Πρώτα από όλα, όπως είπα, η ΤΜΤ δεν έκανε κάτι τέτοια, γι αυτό και ζητήσαμε από την Τουρκία να στείλει υπεύθυνο πρόσωπο για να την αναλάβει, διότι θα μπορούσε να εξελιχθεί σε μια ΕΟΚΑ μεταξύ μας, πράγμα που δεν έγινε.]

ΓΕΝ

-----/

VO

Ο Ντενκτάς ωστόσο, αυτοδιαψεύδεται. Και η αυτοδιάψευσή του περιέχεται σε έγγραφο που

βρέθηκε στο γραφείο Τ/Κ υπουργού στην πρώτη κυβέρνηση Μακαρίου, μετά την στάση της ΤΜΤ κατά του κράτους το 1963 και είχε κατατεθεί μάλιστα στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Επρόκειτο για έγγραφο πρόταση στην Άγκυρα για την στρατηγική που θα ακολουθούσε η τουρκική πλευρά στη συνωμοσία της κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στο έγγραφο περιγράφεται η κατάσταση, που επικρατούσε στην Τ/Κ, λίγο πριν από την εκδήλωση της ανταρσίας και εξηγεί τους λόγους της τρομοκρατίας που είχε εξαπολύσει εναντίον των απλών Τ/Κ, προκειμένου να παρεμποδίσει την ειρηνική συμβίωση των δύο στοιχείων.

Αναφέρει:

ΓΡΑΦΙΚΑ

-----/

«Οι Τ/Κ θα μείνουν χωρίς εθνική υπόθεση, επειδή η διαδικασία «ενοποίησης» άρχισε ήδη να «κυπροποιεί» τους Τ/Κ. Δηλαδή, μέγιστη συνεργασία με τους Ε/Κ, καμία αντιπολίτευση στους Ε/Κ, ομαλή συμβίωση, επίδειξη κατανόησης σε κάθε ιδιοτροπία τους για να μην προκαλούνται δυσκολίες. Το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής είναι να εξουδετερωθούν οι Τ/Κ ως χωριστή οντότητα».

Έτσι ξηγείται και ο διπλός στόχος που χαρακτήριζε διαχρονικά τη δραστηριότητα και την αποστολή της ΤΜΤ: Τρομοκρατία κατά των Τ/Κ για να διακόψουν κάθε επαφή με τους Ε/Κ και

πρόκληση συγκρούσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων για να δικαιολογηθεί η αξίωση για δημογραφικό και γεωγραφικό διαχωρισμό τους. Και βεβαίως δεν υπήρχε ηθικός φραγμός ως προς τις μεθόδους που χρησιμοποιούσε, δολοφονίες, προβοκάτσιες και επιθέσεις ήταν στην ημερήσια διάταξη.

Στο ίδιο έγγραφο σημειώνονται και τα εξής:

ΓΡΑΦΙΚΑ

-----/

«Οι κύριες γραμμές της εθνικής υπόθεσης θα πρέπει να επιβληθούν σε αυτούς που λατρεύουν να παίζουν την αντιπολίτευση μέσα στην κοινότητα... Ο δρ Ιχσάν Αλί, ο οποίος είναι θαυμαστής και λάτρης των Ε/Κ και ο οποίος επιβεβαιωμένα έχει διασυνδέσεις με τις βρετανικές μυστικές υπηρεσίες και με τους εξτρεμιστές Ε/Κ ηγέτες της ένωσης, και ο συνεργάτης του, ο σεξουαλικά διεστραμμένος Μουζαφέρ Γιουρκάν και ο Αιχάν Χικμέτ, ο οποίος επιβεβαιωμένα έχει διασυνδέσεις με κομμουνιστές, θα πρέπει να αναγκαστούν να εγκαταλείψουν την δραστηριότητά τους και την αρθρογραφία τους που εξυπηρετούν τους στόχους των Ε/Κ. Αν δεν πιστεύουν στην εθνική υπόθεση, θα πρέπει να κλείσουν το στόμα τους.»

SOUNDBITE 9

CG=ΑΡΙΦ ΤΑΧΣΙΝ/Πρώην μέλος της TMT

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ

Στις 7/6/58 τοποθετήθηκε βόμβα στο γραφείο τύπου της Τουρκίας, και 20 χρόνια αργότερα ο Ντενκτάς είπε πως αυτός που έβαλε την μπόμπα ήταν φίλος του.

Στις 27-28 Ιανουαρίου 1958 είχαν ξεκινήσει οι διαδηλώσεις κατά των Άγγλων και σκοτώθηκαν 7 άτομα. Η Σεβίμ Ουλφέντ, είχε παρακολουθήσει τα γεγονότα εκείνης της ημέρας... ήταν δασκάλα του δημοτικού... ήταν αδελφή του Ουλφέντ που είχε σκοτωθεί... αργότερα μου διηγήθηκε πως τους νεκρούς και τους τραυματίες τους μετέφεραν στην κλινική του Ναλπάντογλου... Ο Ναλπάντογλου, ο Οφθαλμίατρος ο Χασάν και ο Χαλίμ είχαν μια κλινική... Ήταν και αυτή η κυρία εκεί όταν πήγε ο Ντενκτάς για να επισκεφθεί τους τραυματίες και του είπε, -αυτά τα έγγραφα στο βιβλίο μου όσο αυτή ακόμη ήταν ζωντανή και κανένας από τους δυο δεν το διέψευσε,- «γιατί δεν δίνεις την εντολή σε αυτά τα παιδιά να σταματήσουν αυτούς τους σκοτωμούς; Ο Ντενκτάς της απάντησε: μας χρειάζονται αυτοί οι νεκροί, διότι μόνο έτσι θα ακουστεί η φωνή μας στο κόσμο»]

SOUNDBITE 10

ΑΡΧΙΖΕΙ: You know these dissidents...1.05.50

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ:....original fighting.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

**CG= ΓΙΑΜΑΖ ΜΠΙΟΡΑΝ/ Πρόεδρος Συνδέσμων
TMT.**

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Ξέρετε, αυτοί οι διαφωνούντες μιλούσαν πολύ. Έζησα όμως τα γεγονότα και προσωπικά δεν συνάντησα ποτέ διαφωνούντα. Είμαι απλός άνθρωπος και μιλώ με όλους και δράση κατά διαφωνούντων αναλήφθηκε μόνο κατά δύο ή τριών ή τεσσάρων ανθρώπων. Κατ' ακρίβεια, κανένας δεν ξέρει. Αλλά, αν κάνεις ένα λάθος στο στρατό, σε ρίχνουν στη φυλακή για μερικές ημέρες και βγαίνεις πάλι. Εάν εννοείς πολιτικούς διαφωνούντες, τότε δεν νομίζω ότι υπήρχε ποτέ σοβαρό πολιτικό πρόβλημα.

-Στο Λονδίνο ζούν πολλοί Τ/Κ οι οποίοι υποχρεώθηκαν να φύγουν από την Κύπρο, επειδή διαφωνούσαν.

-Έφυγαν κυρίως το 50.

-Και το 63.

-Λένε ιστορίες που κατασκεύασαν οι ίδιοι. Και δεν θα βρείς έστω και ένα που δεν πήρε μέρος στον αγώνα.]

VO ΓΕΝ

-----/

Η πραγματικότητα βεβαίως είναι κάπως διαφορετική. Ο κατάλογος των αντιφρονούντων θυμάτων της ΤΜΤ, είναι μακρύς. Και μάλιστα χωρίς να έχουν αποκαλυφθεί ακόμα όλα τα εγκλήματα της τρομοκρατικής αυτής οργάνωσης.

Το μένος της TMT έπεσε στις περιπτώσεις που εξευτέλιζαν τον ιοχυρισμό της T/K ηγεσίας για το δήθεν αδύνατο της συμβίωσης των δύο κοινοτήτων. Και το συνδικαλιστικό κίνημα, ήταν ο πρώτος στόχος.

SOUNDBITE 11

ΑΡΧΙΖΕΙ=Starting from 42....2.16.20

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=....organised in ΡΕΟ. 2.21.20

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=05.00

CG=ΑΧΜΕΤ ΑΝ

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Από το 1942, έχουμε χωριστές T/K συντεχνίες, πρώτα των πελεκάνων και στη συνέχεια των σκαρπάρηδων.

-όχι και πολύ επιτυχημένων όμως...

-Όχι, ήταν επιτυχημένες και μέχρι το 1948 δημιουργήθηκαν πολλές και βλέπουμε επίσης την παράλληλη ανάπτυξη (του συνδικαλιστικού κινήματος) εξασφαλίζοντας καθημερινά και περισσότερα δικαιώματα. Αργότερα όμως, λόγω του ενωτικού κινήματος, αριστεροί συνδικαλιστές σχημάτισαν νέα συνδικαλιστική οργάνωση, συνεργάζονταν με τις Παλιές Συντεχνίες, αλλά ανακάλυψαν ότι δεν μπορούσαν να οργανώσουν ένα συνδικαλιστικό αγώνα χωρίς να συνεργάζονται με τους Ε/Κ, με τους οποίους ζούσαν καθημερινά μαζί. Εργάζονταν για παράδειγμα καθημερινά στις ίδιες οικοδομές, ή στο ίδιο εργοστάσιο υποδημάτων, όπως του Μπάτα τότε. Έτσι, από τις

αρχές τις δεκαετίας του 50, οι οργανώσεις Ε/Κ προσανατολισμού, ας πούμε και οι οργανώσεις Τ/Κ προσανατολισμού, συνεργάζονταν ιδιαίτερα και το 1953 η ΠΕΟ αποφάσισε να ιδρύσει Τ/Κ παράρτημα. Και τότε οι Τ/Κ εργαζόμενοι προτιμούσαν να συνεργάζονται με την ΠΕΟ, αλλά διατηρούσαν και δικές τους οργανώσεις. Η κατάσταση αυτή διατηρήθηκε έως το 1958, όταν η ΤΜΤ αποφάσισε ότι παράλληλα με την πολιτική της διχοτόμησης της Τ/Κ ηγεσίας, ότι οι επαφές με τους Ε/Κ πρέπει να σταματήσουν. Οι Τ/Κ υποχρεώθηκαν να υποβάλουν τις παραιτήσεις τους από την ΠΕΟ, παραιτήθηκαν κάπου 2500-3000 Τ/Κ που ήταν οργανωμένοι στην ΠΕΟ, αναγκάστηκαν να παραιτηθούν μέσα σε μια ημέρα και έγιναν μέλη των Τ/Κ συντεχνιών.

-Πως αναγκάστηκαν να παραιτηθούν;

-Ήταν διαταγή της ΤΜΤ να παραιτηθούν. Έστειλλαν επιστολές, αυτή για παράδειγμα είχε σταλεί στην Μοχάρεμ Σιτκί η οποία είχε εργοστάσιο υποδημάτων και της έγραψαν: «η ΤΜΤ διατάσσει: παρατηρούμε ότι πάνω από το μαγαζί σου υπάρχει πινακίδα στα ελληνικά και στα αγγλικά και σε προειδοποιούμε ότι έως τις 3 Ιουνίου 1958 θα πρέπει να τις κατεβάσεις, διαφορετικά θα σου κοστίσει πολλά.» Και όταν σου έρχεται μια τέτοια επιστολή, πρέπει να πειθαρχήσει στην εντολή της ΤΜΤ. Το ίδιο συνέβαινε στο συνδικαλιστικό κίνημα. Για παράδειγμα, αυτό είναι δελτίο που εξέδωσε το Τ/Κ παράρτημα της ΠΕΟ το 1956, αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν από κοινές

συνδικαλιστικές οργανώσεις, δούλευαν μαζί. Οργανώθηκε ένα συνέδριο εργαζομένων γυναικών και εκδόθηκε μια διακήρυξη και στις δύο γλώσσες. Αυτή είναι μια ακόμα απειλητική επιστολή. Έχει τίτλο: «Δήλωση της TMT» και απευθυνόταν στην οδοντίατρο Μαχίρα Τατσιή και στο δημοσιογράφο Αχμετ Γιουρκάν, ο οποίος αργότερα δολοφονήθηκε τελικά. Απειλούνταν ανοικτά με δηλώσεις και επιστολές που τους έστελλε η TMT.

-Έγιναν και δηλώσεις ανθρώπων που έφευγαν σε εφημερίδες τότε.

-ιδιαίτερα τον Μάιο και τον Ιούνιο του 1958. Όλες οι T/K εφημερίδες, ειδικά όμως η Χαλκίν Σεσί και η Μοζκούρι ήταν γεμάτες με καταχωρίσεις ότι από την τάδε ημερομηνία παραιτούμαι από την ΠΕΟ και δεν έχω σχέσεις με τους E/K και υποστηρίζω την πολιτικής της T/K κοινότητας.

-Υπήρξαν T/K που αρνήθηκαν να πειθαρχήσουν στην TMT. Ορισμένοι αναγκάστηκαν να φύγουν από την Κύπρο. Όταν οι σύντροφοί τους άρχισαν να δολοφονούνται, έφευγαν για το Λονδίνο και άλλες χώρες.

-Βέβαια. Από το τέλος του Μάη, αρχές του Ιούνη το 1958. Η πρώτη απόπειρα φόνου έγινε κατά του Αχμέτ Σαντί ο οποίος ήταν ο ηγέτης των T/K στην ΠΕΟ.]

SOUNDBITE 12

CG= ΧΑΣΑΝ ΚΕΣΚΙ/ Τομεάρχης TMT Αμμοχώστου.

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Ως διοικητής, τι κάνατε με αυτούς από την περιοχή σας ή από την μονάδα σας που σας εναντιώνονταν;

-Όπως είπα, ο αγώνας έφτασε ως εδώ επειδή η Τ/Κ από 7 μέχρι και 70 χρονών πίστεψαν σε αυτόν τον αγώνα. Δεν αντιμετωπίσαμε πολλές τέτοιες περιπτώσεις. Για τέτοιες περιπτώσεις είχαμε τα πειθαρχικά σώματα. Όπως υπάρχουν σήμερα τα στρατιωτικά δικαστήρια, είχαμε τα πειθαρχικά σώματα. Αυτά τα σώματα επέβαλλαν την τιμωρία.

-Αν σας εναντιώνονταν πολίτες είχατε κάποια διαδικασία κατά των πολιτών;

-Να σας πω κάτι ακόμη. Μέχρι το 1968 οπότεν γίναμε πια τακτικός στρατός, δεν υπήρχαν πολίτες. Όλοι ήταν αγωνιστές, είτε 80 είτε 90 χρονών ήταν, όλοι συμμετείχαν στην υπεράσπιση της πατρίδας... Να σας δώσω ένα παράδειγμα. Ο πατέρας μου ήταν 76 χρονών και έβγαζε σκοπιές... και όπως είπα, δεν υπήρχαν πολίτες... Επειδή όλοι συμμετείχαν στην άμυνα, όλοι υπόκεινται στην στρατιωτική πειθαρχία. Ποινικές υποθέσεις, σε περίπτωση ενός εγκλήματος, τις αναλάμβανε το πολιτικό δικαστήριο. Εμείς στα σαντζάκια... κάθε σαντζάκι ήταν μια κυβέρνηση καθ' εαυτό. Αυτή η κυβέρνηση είχε όλα τα όργανα... είχαμε δικαστήρια, είχαμε άτομα που είχαν σπουδάσει νομική, είχαμε δικηγόρους, αστυνομία... εμείς οι Τ/Κ, δεν χαλάσαμε τη δημοκρατική μας δομή ούτε και στα σαντζάκια.... Το σαντζάκι της Αμμοχώστου για παράδειγμα... λειτουργούσαμε σαν κυβέρνηση.]

TMT: ΜΕ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ Τίτλος εκπομπής, γραφικό. Φλάς με μουσικό χαλί.

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΜΕ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ
ΣΤΟ ΣΤΟΥΝΤΙΟ:**

(Αντίσταση κατά της TMT – Θύματα –
μετανάστευση)

ΣΤΟΥΝΤΙΟ

-----/

ΓΕΝ

Η αντίσταση κατά της TMT και της εξτρεμιστικής ηγεσίας που είχε επιβληθεί στους T/K, ήταν όντως μια ηρωική υπόθεση. Κυριολεκτικά, υπόθεση ζωής και θανάτου. Σύμβολο αυτής της αντίστασης είχε καταστεί με τη δράση του ο συνδικαλιστής Αλί Καβάζογλου. Ο οποίος δολοφονήθηκε μαζί με τον σύντροφό του Κώστα Μισιαούλη.

Ο Καβάζογλου δεν έχανε ευκαιρία να αποκαλύπτει τις πραγματικές προθέσεις της TMT και του Ντενκτάς και να ενημερώνει τους T/K για τις συνέπειες της πολιτικής του μίσους.

Στο σημείο αυτό, θα προβάλουμε ένα συγκλονιστικό πράγματι ντουκουμέντο, από το αρχείο του ΡΙΚ. Πρόκειται για μια προφητική θα έλεγα ομιλία του Καβάζογλου το 1965.

VTR

-----/

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Αγαπητά μου αδέρφια, η Τ/Κ κοινότητα, στην συντριπτική της πλειοψηφία, έδειξε με κάθε ευκαιρία, ότι θέλει την ειρηνική συμβίωση των δυο κοινοτήτων στην Κύπρο.

Η Τ/Κ κοινότητα επιθυμεί τη διακυβέρνηση της πατρίδας μας στη βάση των δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η κοινότητα μας θέλει να έχει δικαίωμα λόγου και ελέγχου μέσα στην πατρίδα μας. Αυτό είναι ένα δημοκρατικό και αναπόφευκτο δικαίωμα της κοινότητας μας. Είναι δημοκρατικό δικαίωμα και υποχρέωση του κάθε πολίτη να έχει λόγο στη διοίκηση και καθήκον του να συμμετέχει στις αποφάσεις της χώρας. Κι όμως αυτό δεν σημαίνει ότι έχουμε το δικαίωμα να παρεμποδίζουμε τη σωστή λειτουργία της διοίκησης του κράτους, να ναρκοθετούμε τους μηχανισμούς της διοίκησης του.

Ο Ντενκτάς και οι όμοιοι του για να ικανοποιήσουν τις δικές τους πολιτικές φιλοδοξίες, και για να παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες στα αφεντικά τους αποικιοκράτες, είπαν ψέματα στο λαό και με δημαγωγίες για «ομαδικές σφαγές», και εκμεταλλευόμενοι τα αγνά εθνικά αισθήματα του λαού, ξερίζωσαν από τον τόπο τους, από τα χωριά τους από την πατρίδα τους 30 χιλιάδες συμπατριώτες μας και τους έριξαν σε αυτές τις άθλιες συνθήκες.

Αδέρφια μου, θεωρώ εθνικό καθήκον μου και πατριωτικό χρέος να απευθυνθώ ενώπιον σας στους δημοκρατικά σκεπτόμενους, τους προοδευτικούς διανοούμενους, στις ακμαίες δυνάμεις της μητέρας

πατρίδας. Παιδιά της Τουρκίας μας, Κεμαλιστές, προοδευτικοί, της 27^{ης} Μαΐου, δημοκρατικά σκεπτόμενοι, αξιότιμα παιδιά και αδέρφια μας, λόγω της απερίσκεπτης πολιτικής του Ντενκτάς και των όμοιων του που σας περιέγραψα πιο πάνω και την οποία γνωρίζετε κι εσείς, έχουν οδηγήσει τους T/K σε μια τρομακτικά καταστροφή. Εξ όσων μαθαίνουμε από τις τουρκικές εφημερίδες και τους συνάδελφους μας στην Τουρκία, αυτός ο άνθρωπος μαζί με τους όμοιους του στην Τουρκία προσπαθεί να στήσει παγίδες στις ακμαίες δυνάμεις και να δημιουργήσει προβλήματα στην κυβέρνηση Ίνονου και με τις πράξεις του προσπαθεί να οδηγήσει την Τουρκία και τον κόσμο στον κίνδυνο του πυρηνικού ολοκαυτώματος. Ο Ντενκτάς με τους όμοιους του για να ικανοποιήσουν τα πολιτικά καπρίτσια τους και για να οδηγήσουν την μητέρα πατρίδα πίσω στο σκότος του μεσαιώνα εκμεταλλεύονται το λαϊκό αίσθημα στην Τουρκία για προστασία δήθεν των Τουρκοκυπρίων από τη σφαγή.

Αγαπητά αδέρφια από την μητέρα Πατρίδα, μην επιτρέψετε τις τρομερές δραστηριότητες αυτών των δημαγωγών. Να φωτίσετε τον κόσμο στην μητέρα Πατρίδα σχετικά με τις πραγματικότητες για το Κυπριακό πρόβλημα. Εξηγήστε με στοιχεία στο λαό της μητέρας Πατρίδας ότι αυτοί που βλάπτουν τον κυπριακό λαό και οδηγούν την κοινότητα μας σε καταστροφές δεν είναι άλλος από τον Ντενκτάς και τους όμοιους του.]

ΣΤΟΥΝΤΙΟ

-----/

ΓΕΝ

Στις 11 Απριλίου 1965 ο Καβάζογλου ταξίδευε στο ίδιο αυτοκίνητο με τον Ε/Κ συνδικαλιστή Κώστα Μισιαούλη. Πήγαιναν σε μια συνδικαλιστική συγκέντρωση. Ήταν Κυριακή. Γύρω στις δέκα και μισή το πρωί. Στον κύριο δρόμο Λευκωσίας-Λάρνακας, κοντά στο Τ/Κ χωριό Λουρουτζίνα. Άγνωστοι σταμάτησαν το αυτοκίνητο και με αυτόματα όπλα δολοφόνησαν εν ψυχρώ τους δύο συνδικαλιστές. Ξεψύχησαν ο ένας στην αγκαλιά του άλλου.

Σαράντα χρόνια μετά, η σύζυγος και η κόρη του Μισιαούλη, Ελένη και Στέλλα, ξαναφέρνουν στη μνήμη τις σκληρές εκείνες μέρες.

VTR

-----/

ΣΥΝΕΤΕΥΞΗ ΜΙΣΙΑΟΥΛΗ

ΑΡΧΙΖΕΙ:

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ:

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

ΣΤΟΥΝΤΙΟ

-----/

ΓΕΝ

Στις 24 Απριλίου, 1962, κοντά στις δυο τα χαράματα, δύο κουκουλοφόροι κινούνται με πολλές προφυλάξεις στην οδό Καρά Κουπά, στην Τουρκική συνοικία της Λευκωσίας. Εισβάλλουν στην οικία του δικηγόρου και εκδότη της εφημερίδας Τζουχμουριέτ, Αιχάν Μουσταφά Χικμέτ και τον δολοφονούν στο κρεβάτι του. Ήταν 33 χρονών και πατέρας δύο παιδιών.

Δυόμισι ώρες μετά, κοντά στα χαράματα, βρέθηκε νεκρός στο αυτοκίνητό του, στο γκαράζ του σπιτιού του στην Ομορφίτα, ο δικηγόρος και συνεκδότης της εφημερίδας Τζουχμουριέτ, Αχμέτ Μουσαφερ Γκιουρκάν.

Ποιοί ευθύνονταν για τις στυγνές αυτές δολοφονίες;

Η ΤΜΤ και ο πολιτικός της καθοδηγητής, Ραούφ Ντενκτάς. Και τους λόγους μας τους αναλύει ο δημοσιογράφος Χρυσάνθος Χρυσάνθου, ο οποίος διερεύνησε επισταμένα την υπόθεση.

VTR

-----/

ΣΥΝΕΤΕΥΞΗ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ

ΑΡΧΙΖΕΙ: Η δολοφονία....1.06

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ:...περιουσιών. 2.33

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 1.27.

ΑΡΧΙΖΕΙ: Μετά το 1960....5.49

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ:...στην πράσινη γραμμή. 11.33

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 5.44.

Η δολοφονία των δύο δικηγόρων εκδοτών είχε προκαλέσει κατακραυγή στις δύο κοινότητες. Και οι πάντες δακτυλόδειχναν τον Ντενκτας ως τον ηθικό αυτουργό. Είχε μάλιστα διενεργηθεί και θανατική ανάκριση στην οποία κλήθηκε να καταθέσει και ο ίδιος ο Ντενκτάς. Και οποίος προσπάθησε να αποδώσει τους φόνους σε γυναικοδουλιές, κατά την έκφρασή του, θέλοντας έτσι να σπιλώσει την εικόνα των δύο θυμάτων του μπροστά στην κοινή γνώμη.

SOUNDBITE 13

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΝΤΕΝΚΤΑΣ Β ΚΑΣΕΤΑ

ΑΡΧΙΖΕΙ:33.32

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ:36.45

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2.35

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ

ΑΡΧΙΖΕΙ: Ο αντίκτυπος....12.06

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ:....αντιπαράθεσης. 13.32

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 1.26.

ΣΤΟΥΝΤΙΟ

-----/

ΓΕΝ

Σήμερα η TMT δοξάζεται ανάμεσα στους Τ/Κ. Και η δόξα αυτή στηρίζεται σε μια συστηματική

καλλιέργεια μύθων και παραμυθιών για τη δράση της ΤΜΤ, σε βαθμό που η ιστορική αλήθεια να σκεπάζεται και οι πάντες να διεκδικούν μερίδιο της δόξας αυτής. Πόσο εύκολο θα είναι για τον ιστορικό του μέλλοντος να ξεθάψει την ιστορική αλήθεια, είναι δύσκολο να πει κανείς. Εμείς περιοριζόμαστε στην παρουσίαση στοιχείων που τεκμηριώνουν την δια πυρός και σιδήρου επιβολή της ΤΜΤ και του πολιτικού της εμπνευστή, του Ραούφ Ντενκτάς, στους Τ/Κ.

Παρουσιάζομε απόψε και μια σειρά μαρτυριών Τ/Κ για τις μεθόδους που χρησιμοποίησε η ΤΜΤ για να εξαναγκάσει τους Τ/Κ να εμπλακούν στα διχοτομικά σχέδιά της.

VTR

-----/

Με την εκδήλωση της ανταρσίας κατά του κράτους το 1963, οι Τ/Κ δημόσιοι υπάλληλοι, αστυνομικοί και στρατιώτες του Κυπριακού Στρατού, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις θέσεις τους. Ο κύριος που βλέπεται ήταν ένα από τα μέλη του Κυπριακού Στρατού που επάνδρωναν φυλάκια της ΤΜΤ στον Άγιο Ιλαρίωνα.

Στις 30 Σεπτεμβρίου του 1965, αυτομόλησε. Και προς μεγάλη του έκπληξη, οι κυβερνητικές δυνάμεις δεν τον εκτέλεσαν επιτόπου, όπως τους έλεγαν ότι θα συνέβαινε αν έφευγαν από τις θέσεις τους. Τον εκβίαζαν όμως χρησιμοποιώντας τη γυναίκα του, για να τον αναγκάσουν να επιστρέψει

στον έλεγχό τους. Και τον απήγαγαν κάποια στιγμή που συνόδευσε τη γυναίκα του έως το τουρκικό φυλάκιο για να επιστρέψει στο σπίτι της.

SOUNDBITE 13

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Μετά από ένα μήνα ήρθαν δυο άτομα από την ΤΜΤ πως θα με έπαιρναν στον Γιαμάν. Με πήραν μέχρι το Μπογάζι κι εκεί με παρέδωσαν στον υπεύθυνο Γκιουράλ. Ο Γκιουράλ μου είπε πως με είχε ζητήσει ο Γιαμάν και πως θα πήγαινα στον Άγιο Ιλαρίωνα. Στον Άγιο Ιλαρίωνα, ο Γιαμάν με κάλεσε και με πρόσβαλε με πολύ αυστηρό τρόπο. Ο Γιαμάν μου είπε πως μετά από αυτό θα έβγαζα σκοπιά στον Αγ. Ιλαρίωνα και πως θα έπαιρνα 11 λίρες μισθό. Τον ερώτησα γιατί μου έκοψαν τον μισθό και πως μπορούσε ένας άνθρωπος με επτά παιδιά να ζήσει την οικογένεια του με 11 λίρες. Ο Γιαμάν μου είπε πως δεν έπρεπε να ξεχνώ ότι είχα δραπετεύσει στην ελληνική πλευρά και με διέταξε να βγω έξω. Μετά από λίγο καιρό, με ενθάρρυνση κάποιων φίλων μου, ζήτησα να μου αυξήσουν τον μισθό. Το αρνήθηκαν. Επίσης απέρριψαν την πρόταση μου να με αφήσουν ελεύθερο να εξασκήσω το επάγγελμα μου που ήταν καρεκλοποιός. Μη αντέχοντας την πείνα, την έλλειψη χρημάτων και τη δυσπιστία με την οποία με αντιμετώπιζαν, δραπετεύσα πάλι και ζήτησα προστασία από την κυπριακή κυβέρνηση. Όσο

καιρό υπηρετούσα στον Αγ. Ιλαρίωνα, κανείς δεν μου είχε εμπιστοσύνη... ακόμη και το όπλο που μου έδωσαν δεν είχε σφαίρες.]

SOUNDBITE 14

[ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Με πήραν από το σχολείο για να με κάνουν στρατιώτη και γι' αυτό εγώ... να σας εξηγήσω την κατάσταση... Βίασαν την αδελφή μου που ήταν 15-16 χρονών... Εκείνοι που την βίασαν ήταν από την Τουρκία. Τα ονόματα τους... Ο υπολοχαγός Χουσεϊν, ο Κεμάλ Ραμαντάν και ο Ζιγιά. Αυτοί οι άνθρωποι ήρθαν στο σπίτι μας στις 8 το πρωί κτύπησαν την πόρτα και ζήτησαν την αδελφή μου. Εγώ τους είπα πως η αδελφή μου δεν ήταν στο σπίτι. Ο Τούρκος Χουσεϊν, ένας ύπουλος άνθρωπος, τράβηξε το όπλο και μου είπε «η αδελφή σου είναι σπίτι ρε μα..κα πήγαινε να πηδηχτής ρε π..τη», «τι θα την κάνετε» τους ρώτησα... «θα την πηδήξουμε» μου είπε... Τους είπα πως δεν θα το κάνουν αυτό... «θα το κάνουμε» μου είπε... εκείνη τη στιγμή μπήκε μέσα η αδελφή μου... «ήρθαμε για να μιλήσουμε» της είπε... «γιατί»; τον ρώτησε... «επειδή ο αδελφός σου δεν θέλει να πάει στρατό και γι' αυτό» της είπε... Άρπαξαν την αδελφή μου και την έριξαν στο κρεβάτι την έγδυσαν και μπροστά στα μάτια μου πρώτα τη βίασε ο Χουσεϊν και ακολούθως ο Κεμάλ Ραμαντάν και ο Ζιγιά... Όταν τέλειωσαν μου

είπαν «θα πας στρατό»; «Όχι» τους είπα «δεν θα πάω»... «Γι' αυτό το λόγω θα έρθουμε πάλι αύριο για να χρησιμοποιήσουμε την μεγάλη σου αδελφή»... «Ελάτε» τους είπα «κάποια μέρα θα σας εκδικηθώ»... κι έτσι έφυγαν. Την επόμενη μέρα στις 9 το πρωί ήρθαν και εκμεταλλεύτηκαν την μεγάλη αδελφή μου μπροστά στα μάτια μου.... Αυτοί που ήρθαν ήταν οι Χουσεΐν Αλπάϋ Μαχμούτ και Γιουκσέλ... και οι τρεις εκμεταλλεύτηκαν την μεγάλη μου αδελφή μπροστά στα μάτια μου... δηλαδή την πήδηξαν... Όταν τέλειωσαν μου είπε πως αν δεν πάω στο στρατό την επόμενη μέρα θα χρησιμοποιούσαν και τη μητέρα μου... Εγώ τους είπα πως ότι κι αν γίνει, μια μέρα θα εκδικηθώ... Την επόμενη μέρα όταν επιστρέψαμε στο χωριό.. είχαμε πάρει την αδελφή μου στο νοσοκομείο στη Λευκωσία... ακριβώς στις 12, την ώρα του φαγητού ήρθαν και πάλι... όρμισαν στο σπίτι χωρίς να χτυπήσουν την πόρτα... Η μητέρα μου τους είπε «κοπιάστε να φάμε ένα κομμάτι ψωμί»... «καλή σας όρεξη» είπαν, «εμείς δεν ήρθαμε για φαγητό, ήρθαμε για να χρησιμοποιήσουμε τη μητέρα σου»... η μητέρα μου τους είπε «χρησιμοποιήσατε τη μικρή μου κόρη, χρησιμοποιήσατε και την μεγάλη κόρη, ελάτε μην δυσκολεύεστε, δεν χρειάζεται να τραβήξετε το όπλο, χρησιμοποιήστε με κι εμένα»... έτσι χρησιμοποιήσαν και τη μητέρα μου. Αυτοί που ήρθαν ήταν οι Γιουκσέλ, Αλπάϋ ο Τοπάλ (σ.μ. κουτσός) Μαχμούτ, ο Χουσεΐν και ο γαλανομάτης Κασάπ Αχμέτ... τη χρησιμοποίησαν και έφυγαν..

φεύγοντας ο Χουσεΐν με ρώτησε «θα πας στο στρατό»; «Όχι» του είπα «δεν θα πάω» και η μητέρα μου είπε «πήγαινε γιέ μου» κι εγώ της είπα «όχι μητέρα, δεν θα πάω... και προτιμώ να πεθάνω παρά να μείνω στα χέρια αυτής της ράτσας... κι αν βγω στα βουνά πάλι θα φύγω»... «που θα πας»;... «θα πάω και θα παραδοθώ στην κυβέρνηση... θα τους εξηγήσω όλη την κατάσταση...» Έτσι έφυγαν από το σπίτι.]